

Su migrantais susijusių
duomenų rinkimo, analizės ir
viešinimo Lietuvoje apžvalga

Tyrimo rezultatų pristatymas

Tyrimo tikslas ir metodologija

Tyrimo tikslas

- Apžvelgti duomenų, susijusių su migrantų populiacija ir integracija, rinkimo, analizės ir viešinimo situaciją Lietuvoje
- Įvertinti veiksnius, trukdančius arba apsunkinančius duomenų rinkimą ar panaudojimą
- Parengti rekomendacijas, padėsiančias stiprinti duomenų sistemą ir jų įveiklinimą užsieniečių integracijos politikos formavimo, įgyvendinimo ir stebėsenos srityse.

Tyrimo įgyvendinimo laikotarpis: 2022 m. balandžio - birželio mėn.

Tyrimo metodai

Statistinių administracinių duomenų šaltinių analizė

- Migracijos departamento viešiami duomenys
- Užimtumo tarnybos renkami administraciniai duomenys, susiję su migrantų ir prieglobsčio gavėjų **užimtumu**
- Viešai skelbiami apdoroti administraciniai duomenys, susiję su užsieniečių **švietimo** rodikliais
- Higienos instituto skelbiami duomenys, susiję su gyventojų **sveikatos** rodikliais.

Anketinė savivaldybių administracijų atstovų apklausa

- Gauti **45 iš 60** Lietuvos savivaldybių administracijų atsakymai
- **14** savivaldybių anketos neužpildė ir informacijos nesuteikė
- **1** savivaldybė pranešė, kad savivaldybė **nerenka jokių duomenų** apie jos teritorijoje gyvenančius užsieniečius

Pusiau struktūruoti interviu

- **8** pusiau struktūruoti interviu su:
 - a) svarbiausių **valstybinių institucijų**, susijusių su aktualių duomenų rinkimu, analize ir viešiniu atstovais
 - b) **nevyriausybinių organizacijų**, teikiančių integracijos paslaugas užsieniečiams, atstovais.

Tyrimo rezultatai: duomenų šaltinių
pakankamumas ir prieinamumas

Migracijos departamento vaidmuo

Su migrantais susijusių duomenų rinkime ir viešime

Migracijos departamentas vykdo funkcijas, susijusias su migracijos duomenų rinkimu, valdymu ir viešinu, įskaitant^[1]:

- skelbia ir teikia Migracijos departamente tvarkomą statistinę informaciją;
- tvarko Užsieniečių registro, Lietuvos migracijos informacinės sistemos, Lietuvos nacionalinės vizų informacinės sistemos duomenis;
- teikia reikiamus duomenis Lietuvos Respublikos gyventojų registru;
- Dalyvauja Oficialiosios statistikos programoje;
- vykdo stebėseną ir analizuoja migracijos srautų pokyčius.

Aktualūs duomenų šaltiniai

- Migracijos metraščiai;
- Pagrindiniai migracijos rodikliai;
- Oficialioji statistika;
- Užsieniečių registro duomenys*

[1] Dėl Migracijos departamento prie Vidaus reikalų ministerijos nuostatų patvirtinimo, 2000 m. spalio 6 d., Nr. 388.

Migracijos departamento skelbiamų su migrantais susijusių Duomenų apžvalga (I)

Statistiniai duomenys	Galimi viešai prieinamų duomenų pūiviai	Duomenų prieinamumo vertinimas
<p>Statistiniai duomenys, susiję su prieglobsčio prašytojais ir jo gavėjais.</p>	<p>Duomenis galima analizuoti pagal:</p> <ul style="list-style-type: none"> - amžių*; - lytį*; - pilietybę; - prieglobsčio tipą. 	<p> Iš dalies atviri duomenys</p> <p>Duomenys iš dalies prieinami pagrindiniuose migracijos rodikliuose Migracijos departamento puslapyje ir metiniuose migracijos metraščiuose.</p> <p>! Trūksta informacijos apie pasiskirstymą pagal lytį ir amžių.</p>
<p>Statistiniai duomenys, susiję su užsieniečiais, turinčiais teisę gyventi Lietuvos Respublikoje.</p>	<p>Duomenis galima analizuoti pagal:</p> <ul style="list-style-type: none"> - amžių*; - lytį*; - pilietybę; - dokumento tipą; - išdavimo tipą (išdavimas, keitimas, statuso keitimas); - išdavimo, keitimo pagrindą; - dokumento galiojimą laiką. 	<p>Siekiant gauti išsamesnius duomenis, reikia užklaustos.</p> <p>! Kaip pastebėjo vienas per kokybinį tyrimą kalbintų ekspertų, duomenų apie prieglobstį prieinamumas, išaugus nereguliariai migracijai 2021 m. vasarą, suprastėjo.</p> <p>Duomenys pateikiami savarankišką analizę ribojančiu formatu.</p>

Migracijos departamento skelbiamų su migrantais susijusių Duomenų apžvalga (II)

Statistiniai duomenys	Galimi viešai prieinamų duomenų pjūviai	Duomenų prieinamumo vertinimas
<p>Statistiniai duomenys, susiję su nereguliariai į Lietuvą patekusiais ar teisinio pagrindo būti* Lietuvoje neturinčiais ir į kilmės valstybes grąžintais užsieniečiais.</p>	<p>Duomenis galima analizuoti pagal:</p> <ul style="list-style-type: none"> - pilietybę. 	<p> Iš dalies atviri duomenys</p> <p>Duomenys iš dalies prieinami pagrindiniuose migracijos rodikliuose Migracijos departamento puslapyje ir metiniuose migracijos metraščiuose.</p> <p>Duomenys nėra pateikiami pagal lytį, amžių ar kt. sociodemografinius pjūvius.</p> <p>Duomenys pateikiami savarankiškai analizei nepalankiu formatu.</p>
<p>Statistiniai duomenys, susiję su Lietuvos Respublikos pilietybę įgijusiais asmenimis.</p>	<p>Duomenis galima analizuoti pagal:</p> <ul style="list-style-type: none"> - turėtą pilietybę. 	<p>Siekiant gauti išsamesnius duomenis, reikia specialios užklauskos.</p>

Užimtumo tarnybos vaidmuo

Su migrantais susijusių duomenų rinkime ir viešime

Užimtumo tarnyba vykdo funkcijas, susijusias su aktualių duomenų valdymu ir viešimu, įskaitant^[2]:

- vykdo šalies darbo rinkos stebėseną;
- rengia padėties darbo rinkoje vertinimo ataskaitas ir darbo rinkos prognozes ir jas skelbia viešai;
- koordinuoja ir kontroliuoja ieškančių darbo asmenų registravimą;
- rengia ir gali pateikti statistinius duomenis apie Užimtumo tarnyboje registruotus asmenis, įskaitant asmenis, kuriems suteiktas prieglobstis;
- Kaupia duomenis apie leidimus dirbti užsieniečiams.

Aktualūs duomenų šaltiniai

- Duomenys apie nedarbą oficialiosios statistikos portale;
- Išduotų leidimų dirbti užsieniečiams apžvalgos (pranešimai);
- Administraciniai duomenys apie Užimtumo tarnyboje registruotus asmenis, bei išduotus leidimus dirbti*

[2] Lietuvos Respublikos užimtumo įstatymas, 2016 m. birželio 21 d., Nr. XII-2470.

Užimtumo tarnybos skelbiamų su migrantais susijusių Duomenų apžvalga

Statistiniai duomenys	Galimi viešai prieinamų duomenų pūviai	Duomenų prieinamumo vertinimas
Statistiniai duomenys, susiję su prieglobstį gavusiais užsieniečiais.	-	 Iš dalies atviri duomenys Duomenys apie apie prieglobstį gavusių asmenų (ne)dalyvavimą darbo rinkoje viešai neprieinami jokiū formatu. Siekiant gauti išsamesnius duomenis, reikia specialios užklausos.
Statistiniai duomenys, susiję su leidimą dirbti Lietuvoje turinčiais užsieniečiais.	Duomenis apie leidimus dirbti gavusius užsieniečius galima analizuoti pagal: <ul style="list-style-type: none"> - kilmės šalį; - lytį; - pajamas; - kvalifikacijos lygį; - sektorių, kuriame ketinama dirbti; - profesiją. 	 Iš dalies atviri duomenys Kai kurie duomenys apžvelgiami teikiant informacinius pranešimus kas kelis mėnesius Užimtumo tarnybos interneto puslapyje. ! Duomenys viešai neprieinami analizei patogiu formatu. Siekiant gauti išsamesnius duomenis, reikia užklausos.

Švietimas

Su migrantais susijusių duomenų rinkimas ir viešinimas

Valstybės švietimo ir mokslo stebėseną: švietimo ir mokslo būklės bei kaitos analizė, vertinimas, prognozavimas ir tam reikalingų duomenų rinkimas[3].

- Lietuvos Respublikos švietimo, mokslo ir sporto ministerija ir jos įgaliotosios institucijos yra atsakingos už valstybės lygmens švietimo ir mokslo stebėsenos organizavimą ir vykdymą
- Be valstybės lygmens, stebėseną taip pat organizuoja ir vykdo savivaldybės ir švietimo įstaigos, mokslo ir studijų institucijos.

Svarbų vaidmenį atlieka Nacionalinė švietimo agentūra, kuri tvarko **Švietimo valdymo informacinę sistemą (ŠVIS)**.

[3] Dėl Valstybės švietimo ir mokslo stebėsenos tvarkos aprašo patvirtinimo, 2019 m. birželio 27 d., Nr. V-757; Dėl Švietimo valdymo informacinės sistemos nuostatų patvirtinimo, 2016 m. lapkričio 16 d., Nr. 1152.

Aktualūs duomenų šaltiniai

- ŠVIS internetinė platforma ir joje teikiama statistika;
- Mokinių registras*;
- Studentų registras*

ŠVIS skelbiamų viešai prieinamų su migrantais susijusių Duomenų apžvalga

Statistiniai duomenys	Galimi viešai prieinamų duomenų pjūviai	Duomenų prieinamumo vertinimas
<p>Statistiniai duomenys, susiję su užsieniečiais mokiniais, besimokančiais bendrojo ugdymo įstaigose</p>	<p>-</p>	<p> Duomenys nėra atviri</p> <p>Duomenys nėra skelbiami.</p> <p>! Atstovas (EKSP-6) per kokybinį interviu teigė, kad duomenys apie užsieniečius mokinius renkami mokinių registre, tačiau prieigą prie jų turi tik švietimo srityje veikiančių institucijų atstovai.*</p>
<p>Statistiniai duomenys, susiję su užsieniečiais studentais.</p>	<p>Užsieniečių studentų skaičių ŠVIS galima nagrinėti pagal:</p> <ul style="list-style-type: none"> - pilietybę (ne ES piliečiai ir ES piliečiai); - studijų informaciją (studijų metus, pakopą; aukštosios mokyklos tipą; studijų kryptį; studijų formą; skatinamųjų stipendijų gavimą; institucijas; - dalines studijas studijuojančių užsieniečių procentą. 	<p> Atviri duomenys</p> <p>Viešai prieinami duomenys yra santykinai išsamūs, ŠVIS platformoje galima interaktyvioji duomenų analizė pagal įvairius pjūvius, duomenis taip pat galima atsisiųsti analizei patogiu formatu.</p>

Sveikatos priežiūra

Su migrantais susijusių duomenų rinkimas ir viešinimas

Higienos institutas vykdo sveikatos būklės, gyvensenos ir sveikatos priežiūros įstaigų veiklos stebėseną, skelbia su sveikata susijusią statistiką, atlieka analizes ir skelbia apžvalgas.

Higienos institutas taip pat administruoja sveikatos statistinių duomenų portalą.

Aktualūs duomenų šaltiniai

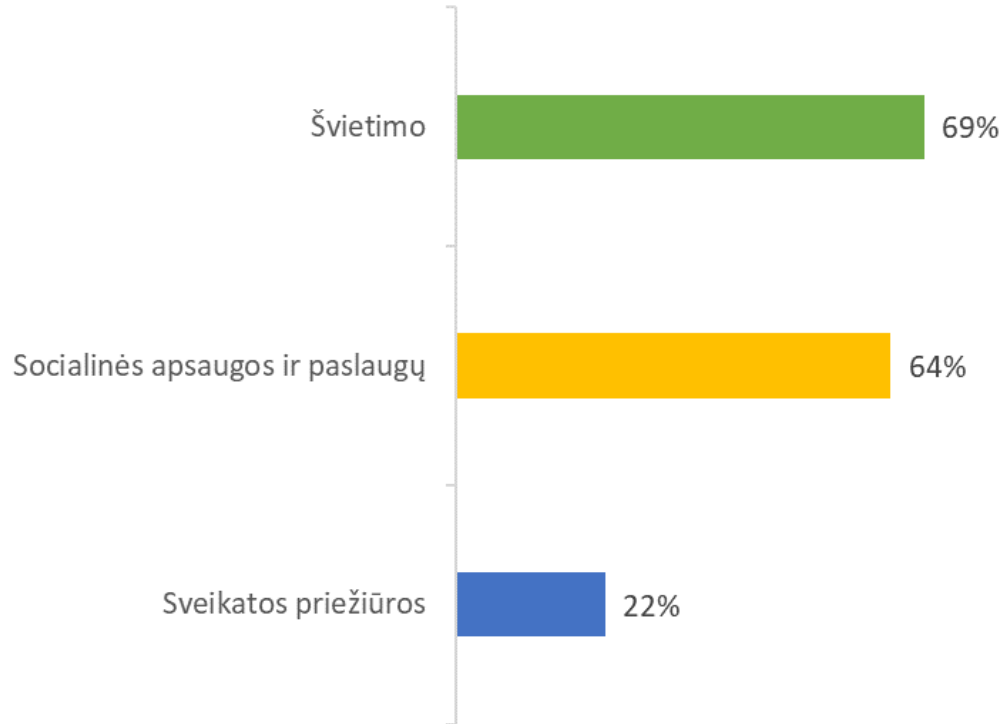
- Higienos instituto skelbiama statistika ir apžvalgos;
- Valstybinės ligonių kasos renkami administraciniai duomenys;
- Oficialioji statistika.

Duomenų apžvalga

Statistiniai duomenys	Galimi viešai prieinamų duomenų pūviai	Duomenų prieinamumo vertinimas
Duomenys, susiję su užsieniečių sveikatos rodikliais		<p> Duomenys nėra atviri</p> <p>Galimybės analizuoti užsieniečių sveikatos rodiklius nėra.</p> <p>! Kokybinio interviu metu ekspertas, susijęs su sveikatos priežiūros paslaugų apskaita ir administracinių duomenų apdorojimu (EKSP-7) teigė, kad specialiai duomenys apie užsieniečius nerenkami, bet prireikus juos pagal asmens ar užsieniečiui suteiktą kodą galėtų išfiltruoti ir pateikti Valstybinė ligonių kasa prie Sveikatos apsaugos ministerijos.</p>

Tyrimo rezultatai: anketinės savivaldybių administracijų atstovų apklausos rezultatai

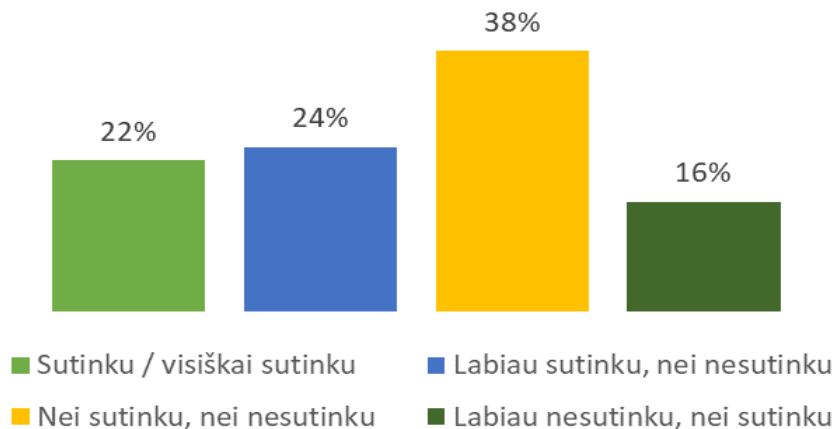
Savivaldybės administracija ar jai pavaldžios institucijos renka duomenis, susijusius su savivaldybėje gyvenančiais migrantais (pagal sritis, %)

Duomenys nėra viešai prieinami:

- Švietimo srityje 94 %
- Socialinės apsaugos ir paslaugų srityje 97 %
- Sveikatos priežiūros srityje 100 %

Ar turimų duomenų, susijusių su savivaldybėje gyvenančiais migrantais, pakanka? (N=45, %)

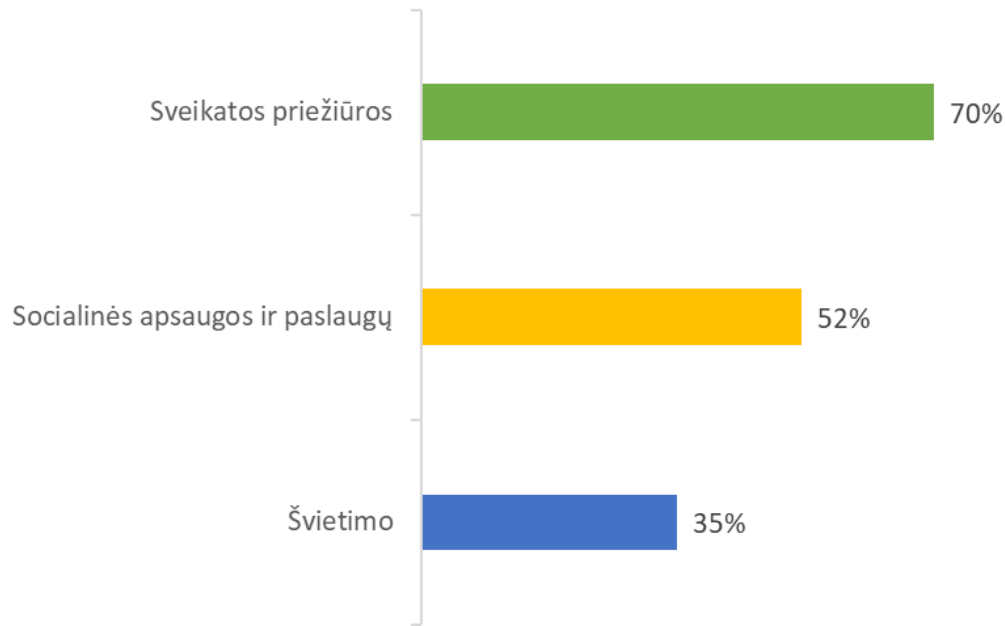

- Trūksta informacijos, susijusios su migrantų atvykimu į/ išvykimu iš savivaldybės;
- Jei į savivaldybę gyventi atvykęs asmuo nesikreipė dėl paslaugų į savivaldybę, apie jo buvimą nežinoma;
- Turimi duomenų šaltiniai nėra oficialūs;
- Trūksta duomenų apie migrantų poreikius, reikalingų paslaugų planavimui, kt.

Ar savivaldybėje analizuojami duomenys, susiję su joje gyvenančiais migrantais?

- 23 iš 45 savivaldybių duomenys, susiję su savivaldybėje gyvenančiais migrantais NEANALIZUOJAMI.
- **Atvejais, kai duomenys yra analizuojami, tai daroma:**
 - (i) siekiant užtikrinti paslaugų teikimą (12 savivaldybių)
 - (ii) užsieniečių integracijos tikslais (2 savivaldybės)
 - (iii) planuojant paslaugas karo pabėgėliams iš Ukrainos*

Atstovai, atsakę, kad duomenų analizė pagal migrantų kategorijas jų savivaldybėse nejmanoma (pagal sritis, %)

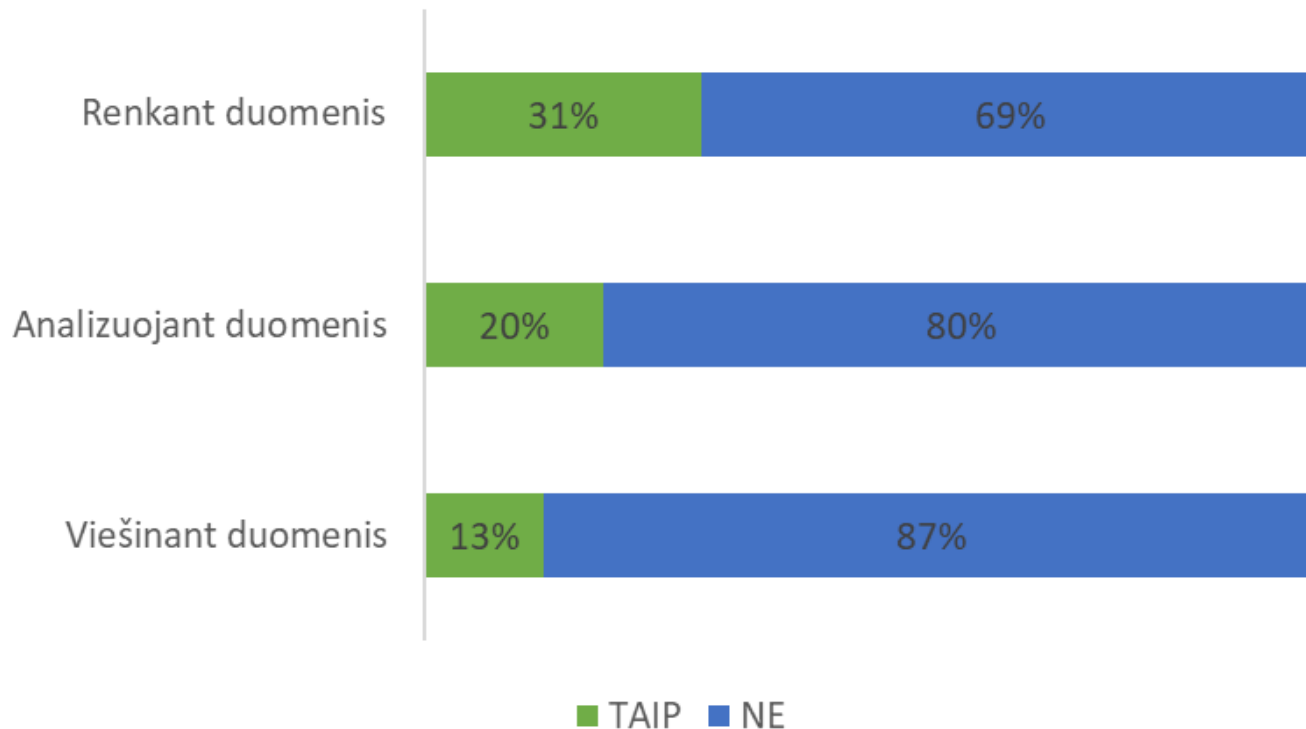
Duomenys dažniausiai analizuojami pagal šias kategorijas:

- Užsieniečiai (asmenys gimę Lietuvoje)
- Leidimą laikinai gyventi Lietuvoje turintys asmenys
- Leidimą nuolat gyventi Lietuvoje turintys asmenys

Duomenys rečiausiai analizuojami pagal kategoriją:

- Asmenys, Lietuvoje gyvenantys pagal nacionalinę (D) vizą

Ar susiduriate su kliūtimis renkant, analizuojant ir viešinant su migrantais susijusius duomenis (N=45, %)

Atsakas į kritines situacijas:
nereguliarios migracijos ir pabėgėlių iš
Ukrainos operatyvieji duomenys

Atvejo analizė (I)

Operatyviosios nereguliarios migracijos statistikos apdorojimas ir skelbimas

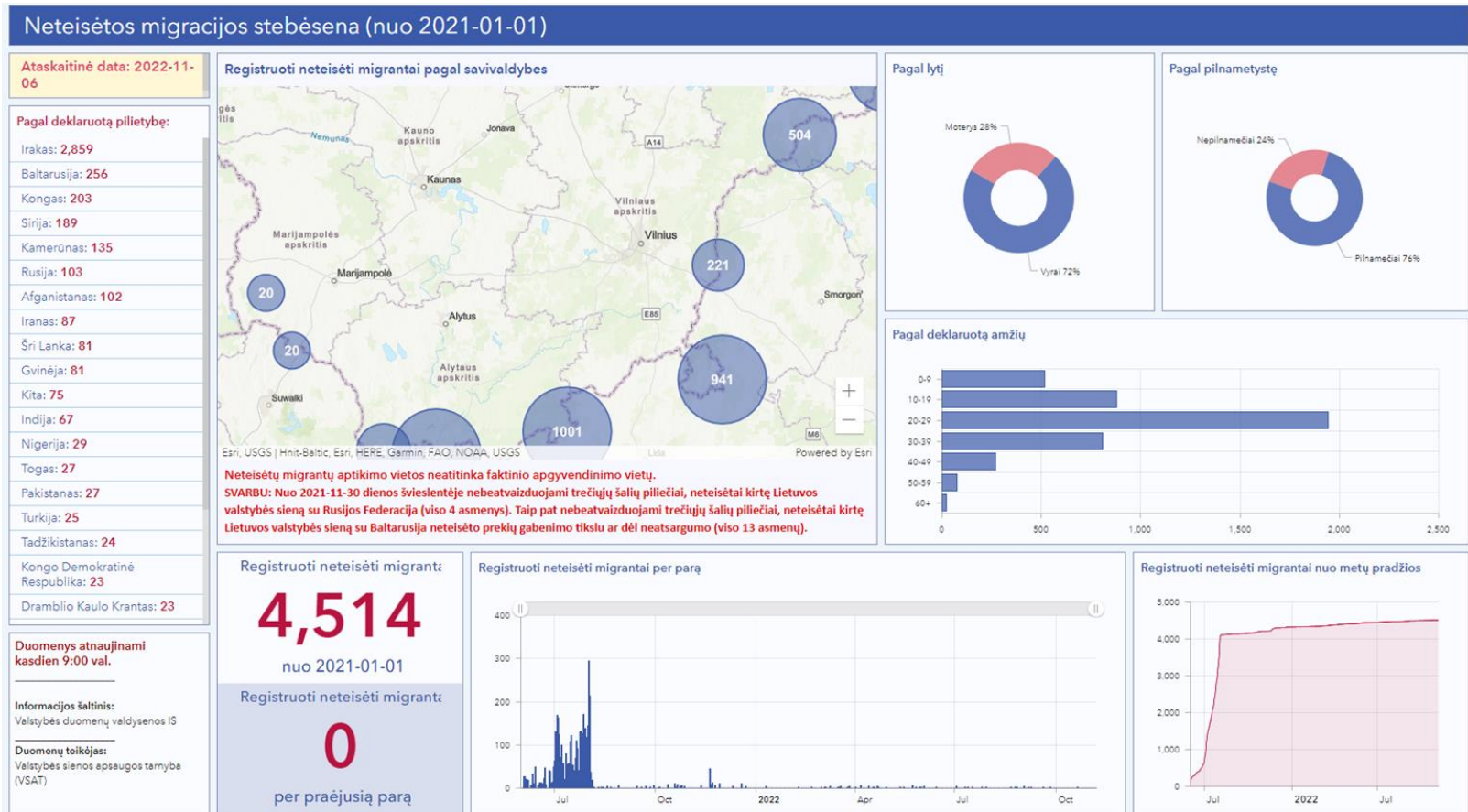
2021 m. vasarą ėmė daugėti nereguliariai Lietuvos-Baltarusijos sieną kertančių migrantų

Duomenų valdymo patirtis, sukaupta vykdant operatyvią COVID-19 situacijos stebėseną

2021 m. liepos pabaigoje Lietuvos Statistikos departamentas pradėjo viešai skelbti operatyvius nereguliarios migracijos duomenis*

„Kai vasarą pradėjo augti migrantų Baltarusijos pasienyje skaičius, vyriausybė suprato, kad nevaldo situacijos. Institucijų sistemos nebuvo pritaikytos tiems srautams. **Buvo daug rankinio, neautomatizuoto darbo, todėl darbuotojai tiesiog fiziškai nespėdavo suvesti duomenų, buvo dideli vėlavimai.** Ir tiesiog žinant, kad buvo sudėlioti sprendimai COVID-19 valdyti, atitinkamai vėl buvo kanceliarijos ir VRM kreiptasi į Statistikos departamentą, kad <...> tuo tikslu švieslentėms ir ataskaitoms sudaryti darbo grupę ir atlikti duomenų mainus.“ (EKSP-1)

Operatyvioji neregularios migracijos statistika

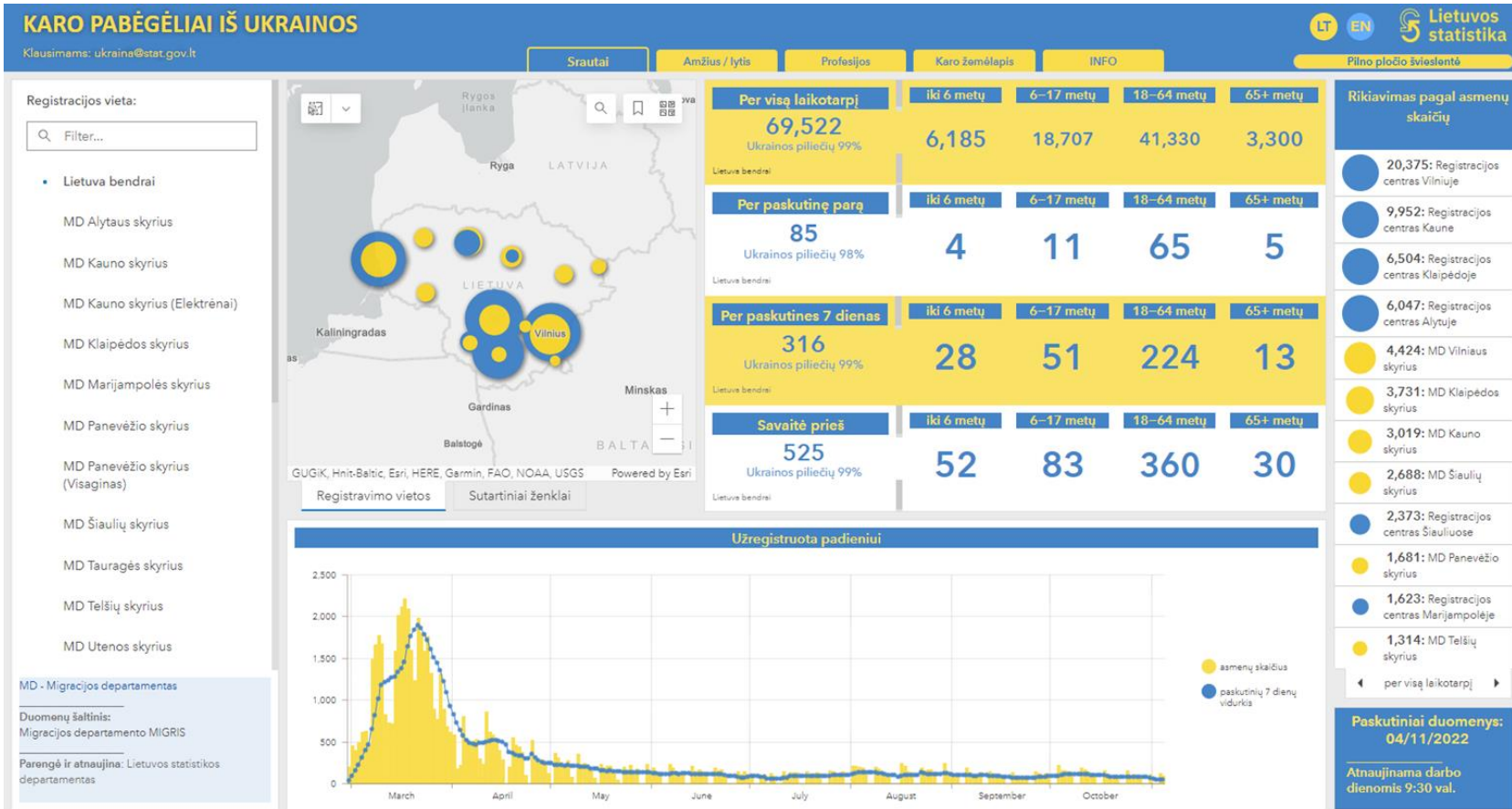
Atvejo analizė (II)

Operatyviosios pabėgėlių iš Ukrainos statistikos apdorojimas ir skelbimas

Prasidėjus Rusijos karo veiksmams Ukrainoje, tokiu pačiu principu 2022 m. pavasarį pradėti skelbti operatyvieji duomenys apie į Lietuvą atvykstančius pabėgėlius iš Ukrainos.

„O su Ukrainos pabėgėliais buvo akivaizdu, jau buvo sunki situacija, pasitvirtinę sprendimai <...> tai tiesiog realiai daug pritaikėm jau kas buvo padaryta migracijai Baltarusijos pasienyje, buvome gerai pasitreniravę.“ (EKSP-1)

Operatyvioji pabėgėlių iš Ukrainos statistika

Ką parodė duomenų valdymo sprendimai krizinių situacijų metu?

- Bendra (operatyvių) duomenų valdymo sistema, prieinama ir pritaikyta skirtingoms institucijoms pagal poreikį, lėmė efektyvesnį tarpinstitucinį bendradarbiavimą ir procesų koordinavimą;
- Bendra (operatyvių) duomenų valdymo sistema išsprendė techninius iššūkius, kurie trukdė teikti paslaugas;
- Skirtingų institucijų renkami duomenys ne visuomet gali būti lengvai integruojami;
- Atviri duomenys padėjo informuoti visuomenę, organizuoti nevyriausybinių organizacijų darbą.

Išvados ir rekomendacijos

Duomenų rinkimas ir trūkumas

Išvados:

Duomenys dažnai neskelbiami, nors ir renkami.

Pasigendama statistikos, kuri leistų stebėti ilgiau Lietuvoje gyvenančių migrantų integraciją, ypač vaikų švietimo srityje.

Rekomendacijos:

- Didinti statistikos, susijusios su užsieniečių padėtimi šalyje, prieinamumą visuomenei įvertinant renkamų duomenų jautrumą.
- Užtikrinti reguliarią užsieniečių integracijos stebėseną įvairiose srityse (švietimo, užimtumo, sveikatos priežiūros), ypač atkreipiant dėmesį į užsieniečių mokinių situaciją bendrajame ugdyme.
- Duomenis apie užsieniečių integraciją analizuoti ir viešinti atsižvelgiant į įvairius sociodemografinius pjūvius (lytį, amžių ir pan.) ir jų sąveikas, taip pat didesnę dėmesį skirti integracijos rodikliams pagal savivaldybes.

Bendra duomenų sistema

Išvada:

Nėra bendros sistemos, leidžiančios stebėti užsieniečių padėtį ir integraciją skirtingose srityse.

Rekomendacijos:

- Sukurti bendrą duomenų, kurie galėtų būti naudojami siekiant stebėti užsieniečių integraciją įvairiose gyvenimo srityse, sistemą.
- Sukurti virtualią (platformą, kurioje būtų pateikiami įvairių institucijų turimi duomenys apie užsieniečių integraciją, pateikiama informacija apie įvairių institucijų renkamus su užsieniečiais susijusius viešai prieinamus duomenis.
- Paskirti atsakinguosius asmenis, koordinuosiančius su migrantais susijusių duomenų institucijų / įstaigų (įskaitant ir savivaldybių administracijų) lygmeniu.

Bendradarbiavimas ir kompetencijos

Išvada:

Duomenų rinkimas ir analizė savivaldybėse yra fragmentiška, pasigendama tiek bendradarbiavimo su valstybinėmis institucijomis duomenų apsikeitimo srityje (pvz., Migracijos departamentu), tiek pagrindinio užsieniečių / užsieniečių statistikos koordinavimo pačioje savivaldybėje.

Rekomendacijos:

- Stiprinti tarpinstitucinį bendradarbiavimą su migrantais susijusių duomenų rinkimo, apsikeitimo ir viešinimo srityse, ypač skiriant dėmesį duomenų apsikeitimui tarp valstybinių institucijų ir savivaldybių administracijų bei duomenų atvėrimui nevyriausybinėms organizacijoms.
- Didinti už statistiką atsakingų institucijų atstovų kompetencijas užsieniečių padėties klausimais siekiant užtikrinti, kad, kai tai aktualu, užsieniečių padėties klausimas atsispindėtų renkamos statistikos metodikos kūrimo, analizės ir viešinimo etapais.

DISKUSIJA

Kaip jūsų atstovaujamos institucijos galėtų prisidėti prie kokybiškesnio migracijos duomenų rinkimo, analizės ir viešinimo?